

KONETALON RAKENNUS- HISTORIALLINEN SELVITYS

Tampereen kaupunki 2019

Asemakaavoitus, Heidi Sumkin

Sisällys

A. LÄHTÖKOHDAT JA HISTORIA

1. Rakennuspaikan historia ja kaavalliset vaiheet	s.4
2. Rakennuksen liittyminen ympäristöön	s.10
3. Rakennuksen julkisivut ja pohjapiirustukset	s. 14
4. Konetalon käyttöhistoria ja muutokset	s.24

B. ARVOANALYYSI

5. Konetalo	s.26
6. Konetalon ympäristö- ja rakennushistorialliset arvot ja tulevaisuus	s.28

Johdanto

Tämä selvitystyö koskee Hervannan valtavyhlän itäpuolella sijaitsevan kampusalueen vuonna 1973 rakennettua Konetaloa, joka on ensimmäinen rakennettu osa korkeakoulualueesta. Konetalon rakennushistoriaselvitys on laadittu 20.6.2019 käynnistyneen kampuistonnttia koskevan kaavan nro. 8757 tausta-aineistoksi.

Kaupunkiympäristön suunnittelu
Asemakaavoitus
Frenckellinaukio 2 B
PL 487
33101 Tampere

Kannen kuva: Konetalo lintuperspektiivistä vuonna 1975.
Kuvakaappaus TTY:n arkistojen kuvasta, lähde Yle, (<https://yle.fi/uutiset/3-8396452>)

Kohdekäyntivalokuvat: 2019 Johanna E. Lehtonen, Heidi Sumkin
Tarkastanut: Aulikki Graf

Konetalo - Perustiedot

Rakennuksen käyttötarkoitus: Korkeakoulurakennukset (531)

perustiedot: Kerrosala (m²): 27978

Rakennusoikeudellinen, kerrosala (m²): 27978 , Kokonaisala (m²): 38936

Kohde: Konetalo

Sijainti/Rakennuksen osoite: Korkeakoulunkatu 6, 33720 TAMPERE

Omistaja: Suomen Yliopistokiinteistöt Oy
- Finlands Universitetsfastigheter Ab , PL 310, 33101 TAMPERE

Arkkitehtisuunnittelu: Arkkitehtitoimisto Harry W Shreck ja kumppanit

Rakennustapa: elementtirakenteinen

Suunnitteluajankohta: 1970

Rakennuslupa: 17.3.1970, ruokala 9.11.1970

Rakennuksen valmistumis/käyttöönottovuosi: 1973

tonttitiedot: Hervanta 7000, tontti 21 pinta-ala 187 696m²,

Kaavan: ro. 7455 /hyv. 17.1.200, kaavamerkintä toiminnoille YO-1,
Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue, jolle saadaan rakentaa korkeakoulutoimintoja
palvelevia rakennuksia. Alueelle saadaan rakentaa välttämätöntä huoltohenkilökuntaa
varten tarpeellisia asuntoja. Autopaikkoja on rakennettava yksi kutakin
opetustoiminnan kerrosalan 140 m² kohti ja yksi kutakin asuntoa kohti.

Verkostot: viemäri, vesijohto, sähkö

Varusteet: sähkö, kaasu, viemäri, vesijohto, lämmin vesi, ilmastointi

Rakennusaine: Betoni tai kevytbetoni

Julkisivu: Betoni

Runko: Elementtirakenteinen

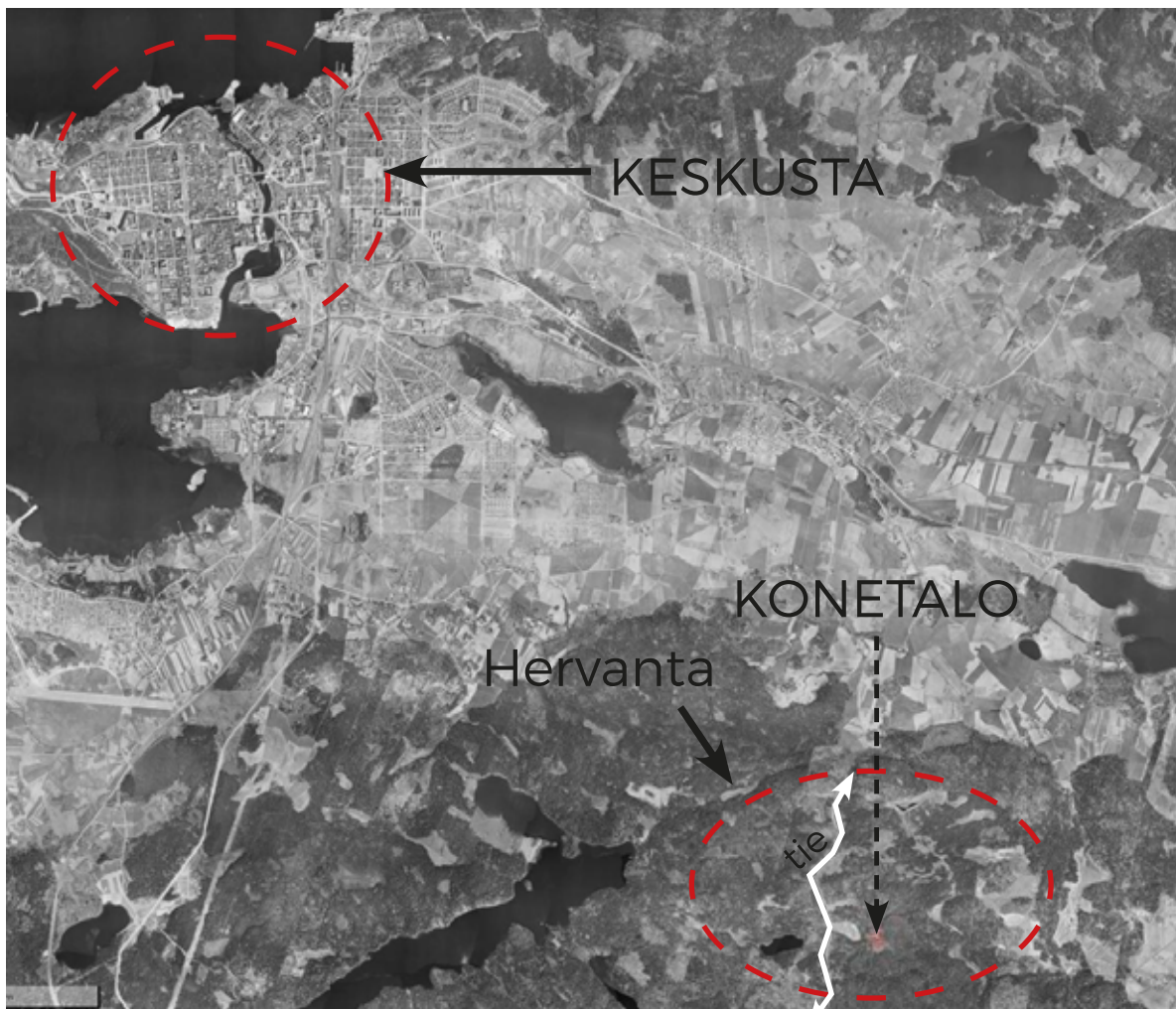
Lämmitys: Vesikeskuslämmitys

Polttoaine: Kauko- tai aluelämpö

A. LÄHTÖKOHDAT JA HISTORIA

1. Rakennuspaikan historia ja kaavalliset vaiheet

Hervanta tunnettiin alkujaan tamperelaisten taka- ja metsästysmaana, joka oli osa Messukylää. Myöhemmin kuntaliitoksen yhteydessä alue tuli osaksi Tampereen kaupunkia. Hervannan metsät ovat olleet pääosin Turtolan, Viialan, ja Vilusen kartanoiden maita, jotka siirtyivät kaupungin omistukseen 1940-luvulla.

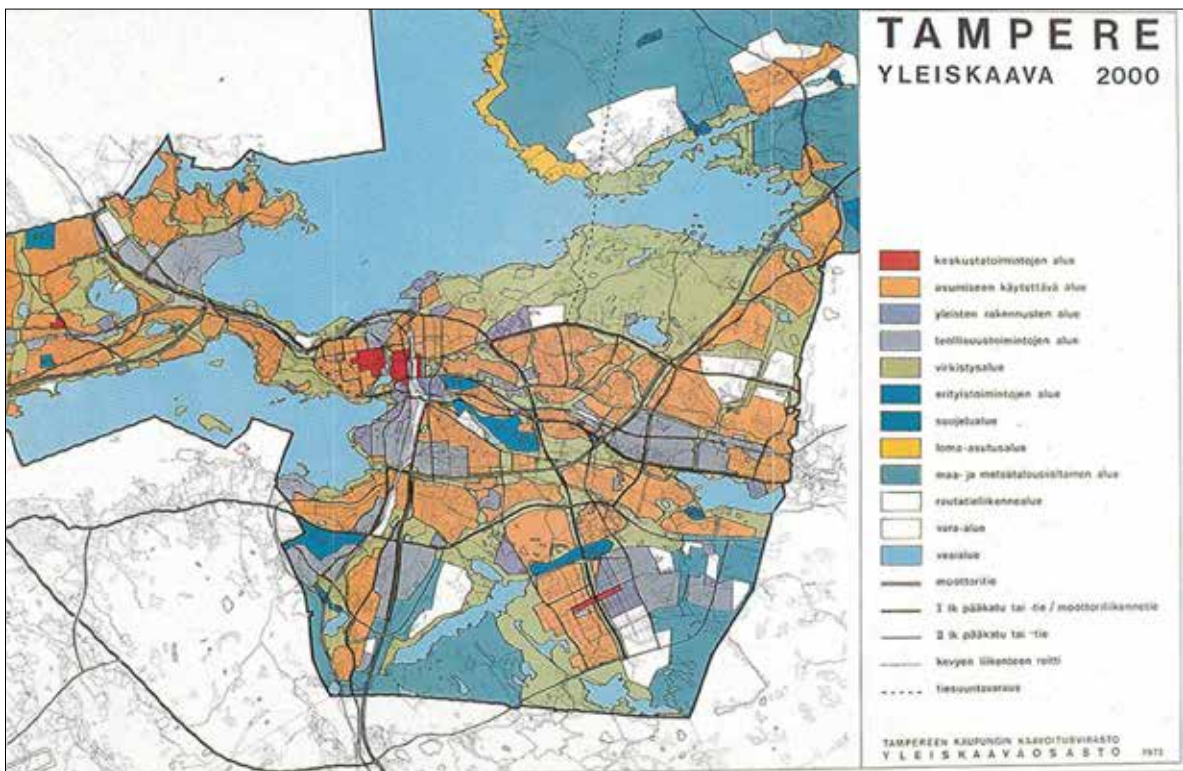
Ilmakuvassa vuodelta 1946 nähdään alueen läpikulkeva maantie sekä tien viereen liittyvä maatila, Kuva: Oskari karttapalvelu. Punaisella on maalattu tulevan Konetalon sijoittuminen vuoden 1946 ilmapäokuvaan.

Hervannan alue liitettiin osaksi Tamperetta Messukylän liitoksessa 1947. Aina 1960-luvun loppuun saakka ainoa alueen läpikulkenut tie oli Messukylän kirkolta lähellä nykyistä Hervannan valtatieä kulkenut tie, joka näkyy alueen vanhoissa ilmakuvissa.

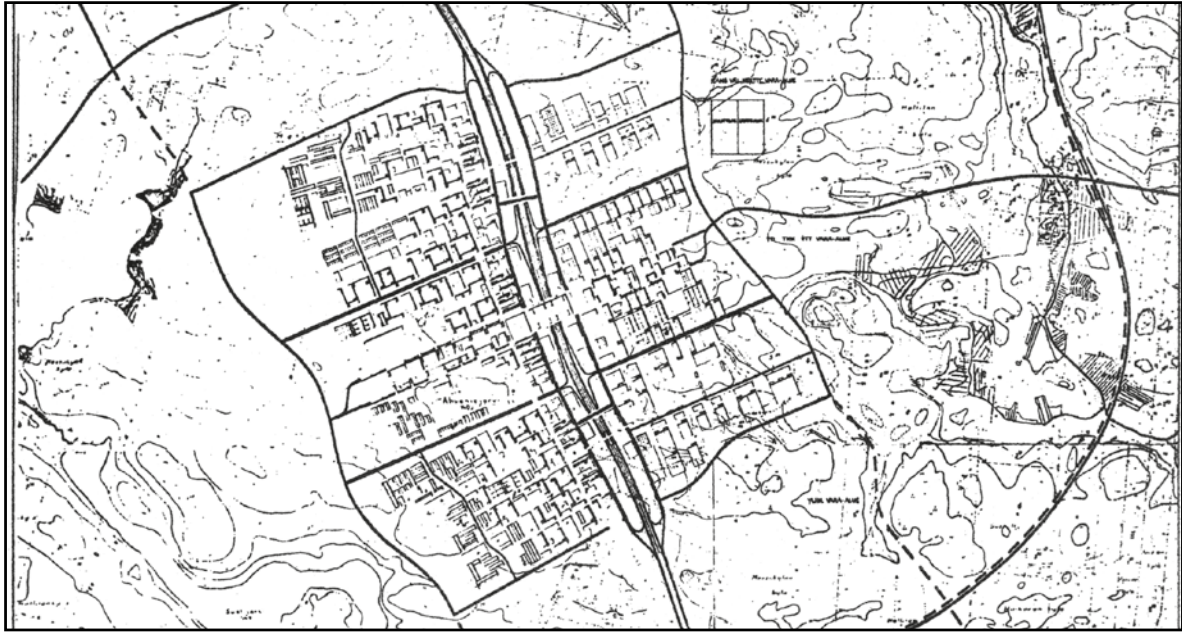
Hervanta sijaitsee mäellä, joka näkyy kauas. Vain Pyynikin ja Pispalan harjun kapea alue on vastaavalla korkeudella kuin Hervannan alue, joka on 140 metriä merenpinnasta. Ennen kaupunginosan rakentamista Hervannan kallioisella mäellä oli noin 300 metrin välein jääkauden muistoina harjanteita, jotka kulkivat kahdessa suunnassa ristiin; kaakkoi-luoteissuunnassa ja lounais-koillissuunnassa. Luonto koostui kallioisesta maastosta ja metsästä.

Hervannan rakentamisen valmistelu alkoi 1960-luvulla. Teollisuus- ja palveluelinkeinojen osuus maassa kasvoi jatkuvasti, maatalous koneellistui ja vapautti työvoimaa maaseuduilta. Ihmiset alkoivat hakeutua maalta kaupunkiin töiden ja vauraamman elämän perässä. Suomessa sodanjälkeinen jälleenrakennus ja yhteiskunnallinen kehitys olivat voimakasta ja ripeää ja valtio teki kunnille taloudellisia helpotuksia nopean asuntotuotannon mahdollistamiseksi. Maaltamuutto kaupunkiin paineisti kaupunkia asuntotuotannon suhteen. Edullisten asuntojen sekä työ ja koulutuspaikkojen tiedettiin ohjaavan muuttoliikettä ja Tampere halusi saada osansa sen tuomasta väestönkasvusta. Hervanta tarjosi kaupungin omaa tonttimaata tähän tarkoitukseen ja ilmentää tässä tyylipuhdasta esimerkkiä uuden kaupunginosan synnystä.

Ajatus Tampereen vanhan kaupunkirakenteen ulkopuolelle rakennettavasta satelliittikaupunginosasta syntyi Tampereen yleiskaavasuunnitelmassa 1966, jolloin laadittiin ensimmäinen yleiskaavaluonnos 33 000 tuhannen asukkaan kaupunginosasta. Toukokuussa 1967 Tekniselle korkeakoululle luovutettiin 100 hehtaarin tontti. Alueen suunnittelusta järjestettiin 1967 aatekilpailu, josta haettiin ratkaisuehdotuksia kaavoituksen ja suunnittelun pohjaksi. Tarkoituksena oli saada aikaan alueelle sijoitettavien korkeakoulujen, asuntojen ja aluekeskuksen kaavallinen perusratkaisu. Kilpailualue käsitti n. 1450 ha alueen, jolle toivottiin "arkkitehtonisesti korkeatasoista, opetukselliset ja liikenteelliset näkökohdat huomioon ottavaa rakennusmassoiltaan keskittyä ja taloudellista ratkaisua." (ote kilpailuohjelmasta.) Kilpailuohjelman julkaisuhetkellä vuonna 1967 Hervannan valtavyöly oli jo rakenteilla, mikä osaltaan määräsi suunnittelualueen tulevia ratkaisu- ja käyttömahdollisuuksia. Valtavyöly avattiin 15.2.1975.

Tampereen yleiskaava 2000 vuodelta 1973, kuva: Tampereen yleiskaavoitus.

Ote Aatekilpailun voittaneen Aarno Ruusuvuoren kilpailuehdotuksen yleiskaavastasuunnitelmasta.

Kaavalliset vaiheet

Aatekilpailun voitti arkkitehti Aarno Ruusuvuoren ehdotus, jossa toimintojen sijoittuminen oli ratkaistu ryhmittämällä toiminnat alueen halkaisevan moottoriväylän molemmin puolin. Ajan liikennesuunnitteluihanteiden mukaisesti jalankulku oli eritelty eri tasoon moottoriliikenteestä (vrt. Pasila). Ehdotuksen ytimessä oli toimintoja yhteen sitova kaupunkimainen keskus, joka nivoi itäpuolen länteen moottoritien yläpuolelle sijoittuvalla kansirakenteella. Länsipuolelle sijoitettiin asuinalueet, itäpuolelle yliopisto- korkeakoulu-, instituutti- ja teollisuusalueet. Ruusuvuori tunnettiin rationalismin puolestapuhujana ja Hervannan kilpailusuunnitelma ilmensi tätä ihannoitua. Ehdotus oli ajan hengen mukainen kaupunkimalli ristikkorakenteillaan, moduulimitoituksellaan ja järjestelmä-ajattelullaan. Työssä Hervantaa ideoitiin ajan modernistisen aatteen mukaisesti eritellen toiminnot työn, vapaa-ajan ja koulutuksen kesken kampusalueesta palvelukeskukseen ja tätä ympäröiviin asuinalueiden ryppäisiin.

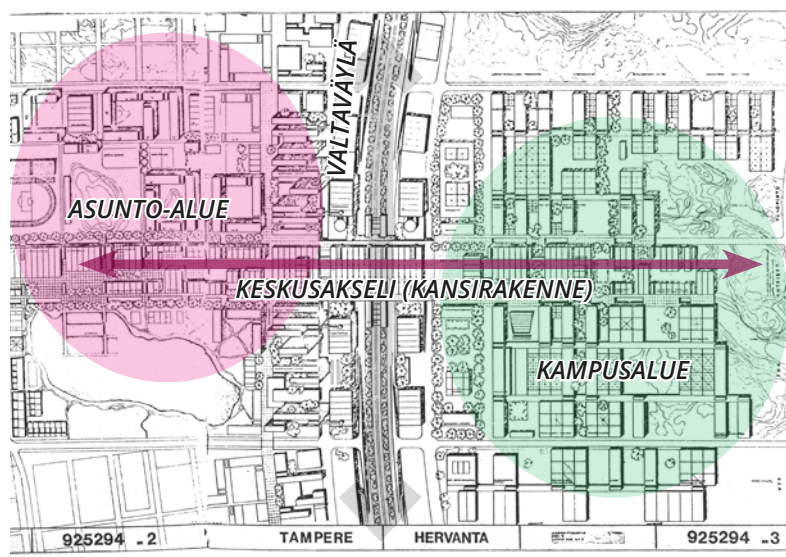
Alueen suunnittelu jatkui Tampereen kaupungin omana projektina, mutta kilpailuvoitosta otettiin vaikutteita suunnittelun pohjalle. Keskusakselista luovuttiin suunnitteluvaiheessa, mutta toiminnalliset keskittymät seurasivat alkuperäisiä suunnitelmia. 1970-luvulla nousivat Hervantaan asuinrakennukset, 1980-luvulla korkeakoulualue saavutti puolet nykyisestä muodostaan ja 1990-luvulla rakentui pääosin loput alueesta. Hervannan syntyilmettä ohjasi aate, jossa aiemmin vaikuttanutta puutarhakaupunki-ideologiaa vasten haluttiin lähteä kehittämään rationalistista ratkaisua tiiviistä ja tehokkaasti rakennetusta kompaktikaupungista.

Hervannan kampusalueen asemakaava oli ensimmäinen Hervannassa ja se valmistui v. 1970. Yleiskaava työstettiin muun suunnitellun rinnalla suunnitelmien tarkentuessa ja lopullinen yleiskaava valmistui v. 1975. Kaavaan oli varattu runsaasti (200 000 k-m²) rakennusoikeutta seuraavalle 20 vuodelle. Tampereen teknillisen korkeakoulun alueen rakentaminen alkoi välittömästi ensimmäisen asemakaavan valmistuttua. Konetalo oli ensimmäisten rakennusten joukossa, kun Hervantaa alettiin rakentaa. Väljä ja joustava kaava on antanut korkeakoulualueelle uniikin tilaisuuden muotoutua ja kerrostua vuosikymmenten saatossa kutakin ajanjaksoa ilmentäen niin rakennustensa arkkitehtuurissa kuin reagoiden muuttuvaan maailmaan toimintojen kautta.

Kun yliopistoaluetta alussa lähdettiin kaavoittamaan, oli oletuksena, että kampusalueelle liittyisi Tampereen yliopisto Teknillisen korkeakoulun kanssa. Kun yliopisto päätyi vetäytymään Hervantaan muutosta 1971, heikensi

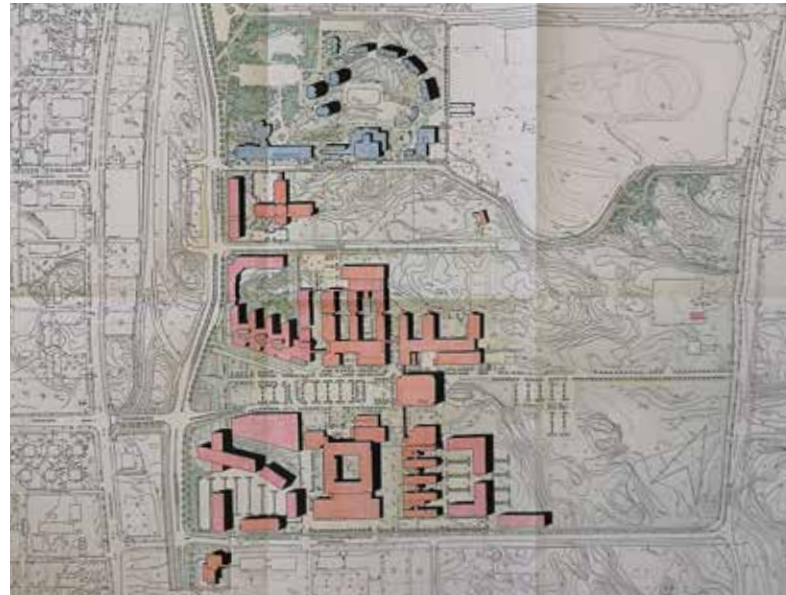
Valokuva kilpailun voittaneen ehdostuksen pienoismallista.
Lähdeaineisto © Pirkanmaan maakuntamuseo 2019.

Kuva Aarno Ruusuvuoren kilpailuehdotuksesta, johon lisätty merkinnättoimintojen sijoittumisesta.

Ensimmäinen Hervannan asemakaava vuodelta 1970.
Valokuva Tampereen asemakaavoituksen arkiston kaavasta nro. 3306.

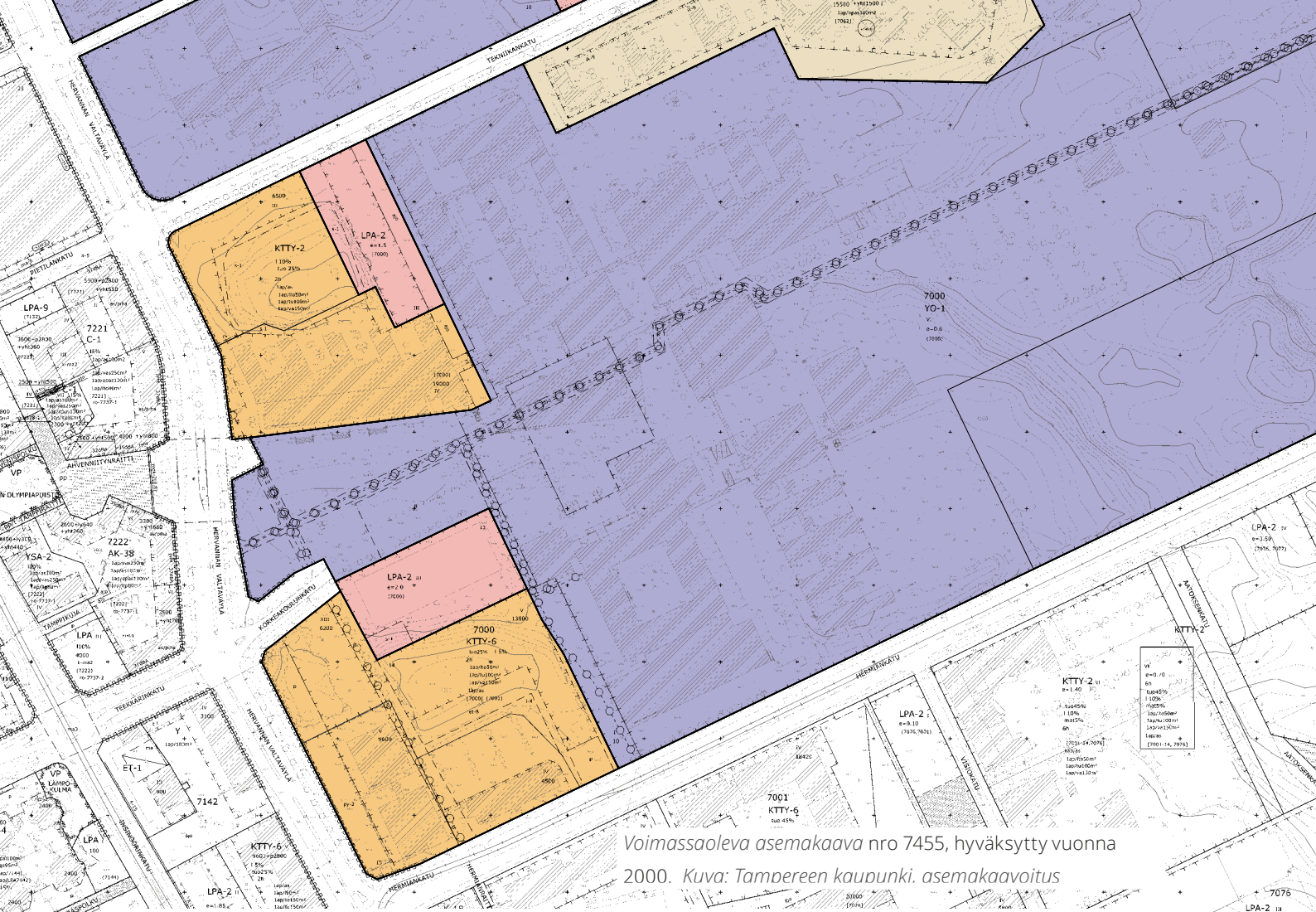

Havainnepiirros liittyy asemakaavakartta nro. 7452 ja 7455, Hervanta TTKK ja poliisikoulu. päiväys 16.11.1998

se valtaväylän itäpuolen alueen kasvua, mutta säteili myös muualle Hervantaan: pienemmät opiskelijamäärät tiesivät vähemmän käyttäjiä tytärikaupunkiin. Hervantaa kaavoitettiin suuremmalle volyymille kuin mitä sinne syntyi. Hervannan keskustan palvelut eivät päässeet kehittymään toivotulla tavalla, mikä johti suppeampiin suunnitteluratkaisuihin. Ajansaatossa tämä on osoittautunut hyväksi tarjoumaksi kampusalueen kasvulle, joka on yhdessä Hermian "Pii-laakso" -teollisuuskeskittymän kanssa pystynyt muotoutumaan merkittäväksi osaksi Hervannan kaupunginosaa.

Ajantasa-asemakaava

Korttelin 7000 tonteilla 4, 5 ja 21 on voimassa asemakaava nro 7455, joka on hyväksytty vuonna 2000. Asemakaavassa tontti 4 on autopaikkojen korttelialuetta (LPA-2). Tontti 5 (Tietotalo) on liike-, toimisto- ja tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien tuotantorakennusten korttelialuetta (KTTY-2). Tontti 21 (Konetalo, Festia, TTY-Päättalo, Rakennustalo, Sähkötalo, Kampusareena, Liikuntahalli) on opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (YO-1). Korttelin 7000 tonteilla 13 ja 14 on voimassa asemakaava nro 7939, joka on hyväksytty vuonna 2006. Asemakaavassa tontti 13 (pysäköintitalo) on autopaikkojen korttelialuetta (LPA-2). Rakentamaton tontti 14 on liike-, toimisto- ja tuotantorakennusten sekä tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (KTTY-6).

Voimassaoleva asemakaava nro 7455, hyväksytty vuonna 2000. Kuva: Tampereen kaupunki, asemakaavoitus

A-26

Asuinrakennusten korttelialue asuntolarakennuksia varten.

Y-3

Tutkimus- ja opetustoimintaa sekä terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue. Tontilta tulee varata yksi autopaikka kutakin asuntoa ja muun kerrosalan 100 m² kohti.

YO-1

Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue, jolle saadaan rakentaa korkeakoulutoimintoja palvelevia rakennuksia. Alueelle saadaan rakentaa välttämätöntä huoltohenkilökuntaa varten tarpeellisia asuntoja. Autopaikkoja on rakennettava yksi kutakin opetustoiminnan kerrosalan 140 m² kohti ja yksi kutakin asuntoa kohti.

KTTY-2

Liike-, toimisto- ja tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattomien tuotantorakennusten korttelialue, jonka kokonaiskerrosalasta saadaan enintään prosenttiluvun osoittama määrä käyttää liike- tai tuotantotiloiksi. Korttelialueelle ei saa sijoittaa laitosta, joka aiheuttaa melua, tärinää, ilman pilaantumista tai muuta häiriötä. Tontilta tai enintään 300 metrin päässä olevasta pysäköintilaitoksesta tulee varata autopaikkoja merkinnän osoittama määrä.

KTTY-6

Liike-, toimisto- ja tuotantorakennusten sekä tutkimustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue, jolla ympäristöasettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia. Kokonaiskerrosalasta saadaan enintään prosenttilukujen osoittamat määrät käyttää liike- ja tuotantotiloiksi. Autopaikkoja tulee varata vähintään merkinnän osoittama määrä.

LPA-2

Autopaikkojen korttelialue. Autopaikkariivien väliin ja niiden ympärille on istutettava puita ja pensaita, ellei autopaikkoja kateta.

7000

Korttelin numero.

19000

Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

15%

Merkintä osoittaa, kuinka monta prosenttia rakennusalalle sallitusta kerrosalasta saadaan enintään käyttää liike- tai tuotantotiloiksi.

two25%

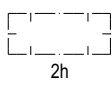
Merkintä osoittaa, kuinka monta prosenttia rakennusalalle sallitusta kerrosalasta saadaan käyttää tuotantotiloiksi.

IV

Roomalainen numero osoittaa rakennuksen, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

e=0.60

Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin pinta-alaan.

Rakennusala.

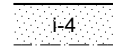
Tontin suurin sallittu asuinhuoneistomäärä.

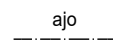
Rajan osa, jossa ei tarvita rajaseinää.

et-8

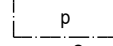
Rakennusalalle voidaan sijoittaa sähkölaitoksen osoittamasta paikasta jakelumuntamaa varten n. 6 x 6 m² suuruinen ala tai rakennuksessa enintään 20 m² suuruinen tila, jota ei lasketa rakennusoikeuteen.

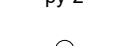
Istutettava tontin osa, jolle on istutettava havu- ja lehtipuita.

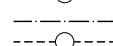
Ajoyhteys.

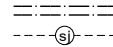
Pysäköimispaikka.

Merkintä osoittaa rakennusalalla sallittavien maanpäällisten pysäköintipaikkojen suurimman määrän.

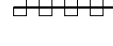
Maanalainen johto.

Maanalaisa johtoa varten varattu alueen osa.

Säilyviä maanalaisia johtoja varten varattu alueen osa. Rakennustoimenpiteen yhteydessä on huolehdittava siitä, että johtojen huoltomahdollisuus säilyy ja että kantavia rakenteita ei rakenneta johtolinjoille.

Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.

1ap/1to50m2

Merkintä osoittaa, kuinka monta liike- ja toimistotilan kerrosalaneliömetriä kohti on rakennettava yksi autopaikka.

1ap/tu100m2

Merkintä osoittaa, kuinka monta tuotanto- ja tutkimustoiminnan kerrosalaneliömetriä kohti on rakennettava yksi autopaikka.

1ap/va150m2

Merkintä osoittaa, kuinka monta varastotilan kerrosalaneliömetriä kohti on rakennettava yksi autopaikka.

1ap/as

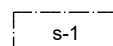
Merkintä osoittaa, kuinka monta autopaikkaa asuntoa kohti on rakennettava.

(7000)

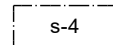
Suluissa olevat numerot osoittavat ne korttelit tai korttelin osat, joiden autopaikkoja alueelle saadaan sijoittaa.

[7000]

Hakasuissa olevat numerot osoittavat sen korttelin tai korttelin osan, jolta autopaikat saadaan osoittaa.

Luonnonmukaisena säilytettävä tontin osa, jota on hoidettava niin, että maiseman luonne ei olennaisesti muutu.

Alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon ja alueen pääkäyttötarkoituksen vaatimien toimintojen kannalta tarpeelliset toimenpiteet.

kuva: Tampereen kaupunki, Oskari karttapalvelu

KAMPUSALUEEN RAKENTUMINEN:

1) Konetalo 1973, 2) Sähkötalo 1978 3) Päärakennus 1983 (laajennus 2006), 4) Rakennustalo 1984, (+ arkkitehtiosasto 1996), 5) Festia 1995, 6) Tietotalo 2001, 7) Tamppi Arena 2002 (laajennus 2013), 8) Kampusareena 2015.

Konetalo

Kuva: © Lentokuva Vallas Ov

2. Rakennuksen liittyminen ympäristöön

Konetalo sijaitsee Hervannan kampuksella Hervannan kaupunginosassa, 6-7 km kaakkoon Tampereen keskustasta ja on ensimmäinen rakennettu osa nykyään jo kansainvälisessä kampuskokonaisuudesta.

Konetalo oli ensimmäinen rakennus Hervannan kampusaluetta rakennettaessa ja toimi päärakennuksena Päätalon valmistumiseen, vuoteen 1983 asti. Myöhemmin viereen rakentuivat Sähkötalo 1978, Päätalo 1983, Rakennustalo 1984 ja Festia 1995, jotka kaikki toteuttivat perinteistä ruutukaava-asemointia. Vuonna 2001 valmistui Tietotalo, joka ensimmäisenä rikkoi ruutukaavamaisen akselin rakennusten sijoittumisessa. Vuonna 2002 valmistui Festian taakse itään liikuntasali Tamppi Areena, jota laajennettiin myöhemmin vuonna 2013. Viimeisimpänä lisäyksenä kampusalueelle nousi Kampusareena, joka avattiin Tampereen teknillisen korkeakoulun perustamisen 50-vuotisjuhlavuotena 2015. Kampusareenan rakentamispäätös tehtiin poikkeamisena olemassa olevaan kaavaan. Rakennuksen massa ja sijoittelu rikkoivat U-mallisen kampusrakenteen ja fyysisesti yhdisti muut kampusalueen rakennukset toisiinsa yhteistoimintojen ja yhdistävien käytäväputkien avulla. Tämän lisäksi uusi rakennusosa loi uutta ulko-oleskelutilaa pois katutasosta. Kampusen piha-alueen painopiste siirtyi näin lähemmäksi valtavylyä lännen suuntaan. Kampusareenan rakentamisen yhteydessä siirtyi myös maamerkki ja tilataideteos obeliski Prisma Tietotalon edustalle. Hervantaa kaavoittaessa oli ajatus jättää alkuperäistä luonnontilaa suurina aluevarauksina rakennusten väleihin. Kaavoitus ilmensi aikakautensa ihanteita tehokkaasta toimintojen erittelystä ja kompaktikaupungista, jossa tiivistä asumista ympäröi luonnontila. Myös konetalon ympäristö on jäänyt tämän ansiosta vehreäksi.

Hervanta on rakentunut tasaisesti viiden eri vuosikymmenen aikana ja Konetalo on ajansaotossa jäänyt hyvinkin monipuolisen ja -ikäisen rakennuskannan ympäröimäksi. Nykyään kampusalue muodostuu eri-ikäisistä ja luonteisista rakennuksista, jotka limittyvät toisiinsa nähdessä muodostaen tiukan kampusrakenteen kujuneen

Konetalon eteläpuolella sijaitsee Hermian teollisuusalue (1), pohjoispuolella Poliisikoulu (2) ja Valtion teknologian tutkimuskeskus (VTT) (3) sekä koillisessa ylioppilaskunnan oma teekkarisauna Mörrimöykky (4). Koillisessa on myös metsäkaistaleiden takana kerrostalo-asutusta (5) ja pidemmällä itään mentäessä tulee vastaan Ruskon teollisuusalue (6). Hermiankatua pitkin kulkee tulevan raitiotien varikkoraiteet (merkitty katkoviivalla ilmakuvaan) ja varikko sijaitsee 700m päässä koilliseen Konetalosta.

Tietotaloa suunniteltaessa alueen käytöstä laadittiin 1997 Valtion kiinteistölaitoksen julkaisema Tampereen Hervannan valtion alueiden maankäyttösuunnitelma-julkaisu, jossa oli tutkittu erilaisia vaihtoehtoja kampusalueen täydentämiseksi. Suunnittelun pohjaksi jäi massoittelututkielmista ruutuakselin katkaiseminen ja kampusalueen avaaminen enemmän Hervanta-keskukseen suuntaan luoteeseen. Kuvaskannaus julkaisusta.

ja rakennusten välisine yhdysputkineen ja metsäsaarekkeineen. Konetalon ympäristö on muuntunut metsän keskellä sijaitsevasta "korpikampuksesta" urbaaniksi kampuskokonaisuudeksi.

Yliopiston vaihehistoria ja teknillisen korkeakoulun perinteet

Tampereella Hervannan kaupunginosassa sijaitseva, korkeinta teknillistä opetusta ja tutkimusta harjoittava yliopisto on käynyt läpi monipuolisten muutosten historian. Tarve tekniseen koulutukseen Suomessa nousi teollisen kehityksen myötä. Tekniikan opetus Suomessa alkoi jo 15.1.1849, kun Helsingin, Turun ja Vaasan teknilliset reaalikoulut aloittivat toimintansa. Helsingin teknillinen reaalikoulu muuttui vuonna 1872 Polyteknilliseksi kouluksi ja edelleen vuonna 1879 Polyteknilliseksi opistoksi. Tampereesta kehittyi 1800-luvulla huomattava teollisuuskaupunki ja teknillisen korkeakoulun perustamista Tampereelle esiteltiin Suomen senaatissa vuonna 1857 Valtiomies Agathon Meurmanin aloitteesta. Teknillisen korkeakoulun siirtämistä Helsingin keskustasta avarammille alueille kaupungin reunaosiin tai Tampereelle keskusteltiin myös 1910-luvulla. Toisen maailmansodan jälkeen Helsingin teknillisen korkeakoulun siirtämistä pohdittiin jälleen, sillä koulun toimitilat olivat vaurioituneet pommituksissa. Teknillinen korkeakoulu siirrettiin 1950-luvun lopulta alkaen vuonna 1949 kaavoitetulle Otaniemen alueelle Espooseen. Otaniemen korkeakoulu siirtyi pääosin 1960- ja 1970-luvuilla.

Tampereen kaupunki haaveili yhä teknillisen korkeakoulun saamisesta Tampereelle ja asetti 27.1.1964 toimikunnan tutkimaan asiaa. Toimikunta totesi, etteivät Suomessa olevat korkeakoulut suunniteltuine laajennuksineen riitä tyydyttämään diplomi-insinööritarvetta ja että uuden korkeakoulun sijoituspaikaksi Tampere on erittäin sopiva, koska se ympäristöineen muodostaa vahvan teollisuuskeskuksen ja teknisellä opetuksella on kaupungissa lujat perinteet. Tästä eteenpäin kaupungin haave edistyi joutuisasti. Opettajaneuvoston aloite lähti ministeriöön 5.4.1965 ja 13.8.1965 tasavallan presidentti Urho Kekkone antoi asetuksen korkeakoulun aloittamisesta Tampereella koneinsinööri-, rakennusinsinööri-, ja sähköteknillisellä osastolla. Nopeaa päätöstä taustoitti myötämielinen tahtotila ja kilpailuasetelma Ruotsin kanssa insinöörikoulutuksen suhteen sekä suurten ikäluokkien kasvaminen korkeakouluikään. Suomessa valmistui 1960-luvulla huomattavasti vähemmän diplomi-insinöörejä Ruotsiin verrattuna. Tämä oli teollisuuden näkemyksen mukaan kestäväntöntä pitkällä aikavälillä.

Kampusalueen synty

1946

1956

1966

1974

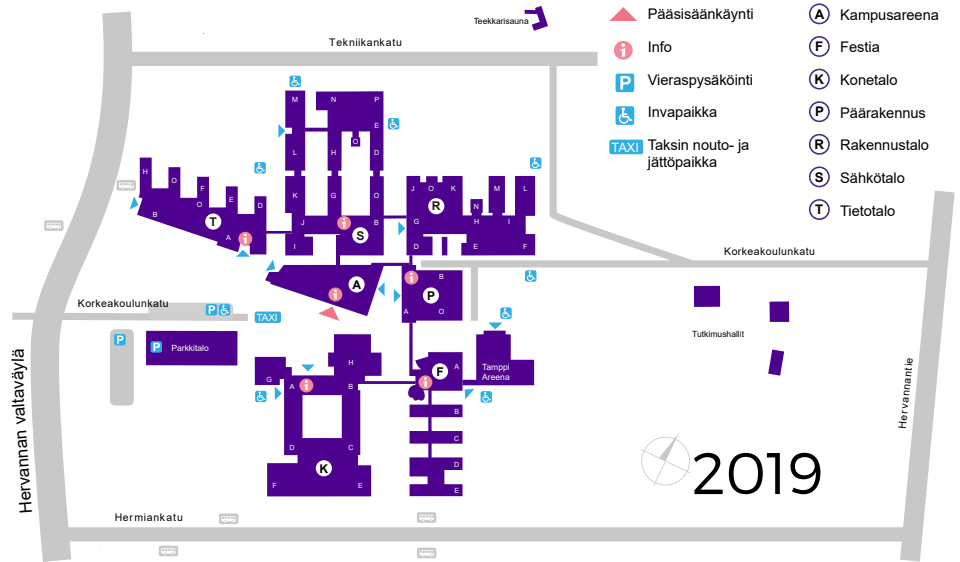
1987

1995

2015

Tampereen yliopisto

HERVANNAN KAMPUS

Kampuskarttakuva: <https://www.tuni.fi/fi/>

Imakuvat: kartat.tampere.fi/oskari

Otaniemen Teknillisen korkeakoulun rehtori Jaakko Rahola laski tuolloin, että ruotsalaisia tekniikan opiskelijoita oli vuonna 1964 keskimäärin 2,6-kertainen määrä Suomeen verrattuna.

Syyskuussa 1965 Tampereen Pyynikillä aloitti 110 ensimmäisen vuosikurssin tekniikan ylioppilasta tiloissa, jotka olivat vapautuneet Tampereen teknilliseltä opistolta. Tampereen Teknillisen korkeakoulu aloitti ensin toimintansa 1965 Otaniemen Teknillinen korkeakoulun (lyh. TKK) sivukorkeakouluna. Vuonna 1972 korkeakoulu itsenäistyi Otaniemestä erilliseksi omaksi Tampereen teknilliseksi korkeakouluksi (TTKK). Itsenäistyneessä korkeakoulussa oli tuolloin 900 opiskelijaa. Aluksi opetusta annettiin Tampereen keskustassa Pyynikillä, mutta toiminnan kasvaessa ja toimitilojen käydessä ahtaaksi alettiin kampukselle etsiä uutta aluetta.

Yliopisto-alue syntyi Hervantaan aluepoliittisen päätöksen seurauksesta 1960-luvulla. Tulevan kampuksen sijoituspaikkaa oltiin katsottu myös Aitolahdesta mutta siellä oli liian vähän maata kaupungin omistuksessa ja infran rakentaminen olisi ollut liian kallista. Alun perin Hervantaan piti muuttaa myös Tampereen yliopisto, joka myöhemmin vetäytyi hankkeesta. Tulevaisuuteen katsoen, jo 1960-luvulla esitettiin myös suunnitelmia näiden kahden Tampereen yliopiston yhdistämisestä. Hervanta oli vielä 1960-luvulla lähinnä korkea ja nykyisen kampuksen kohdalla oli pienmaatilan niittyä. Myös teekkareiden keskuudessa esiintyi epäilyä Hervannan kampukselta kohtaan. Yleinen epäily oli, ettei kampukselta ja sen ympärille rakennettavaa kaupunginosaa pystytäkään rakentamaan toimivaksi riittävän nopeassa aikataulussa. Toimitilat keskustassa alkoivat kuitenkin käydä ahtaaksi ja siirtyminen vuodesta 1973 alkaen vastaperustettuun Hervannan kaupunginosaan oli välttämätöntä.

Viimeisenä Hervantaan siirtyi arkkitehtuurin osasto, joka toimi Tampereen keskustassa aina vuoteen 1996 saakka. 1. tammikuuta 2003 korkeakoulun nimi muuttui Tampereen teknilliseksi yliopistoksi (TTY). Yliopistosta tuli säätiö vuonna 2010 ja ollen näin vasta toinen säätiömuodon valinneista yliopistoista Suomessa. 1. tammikuuta 2019 Teknillinen Yliopisto lakkautettiin ja toiminnot siirtyivät uuteen Tampereen yliopistoon (TAU), johon myös aiempi samanniminen yhteiskunta-tieteisiin alunperin painottunut yliopisto (TAY) liittyi. Korkeakouluyhteisöön liitettiin myös Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK).

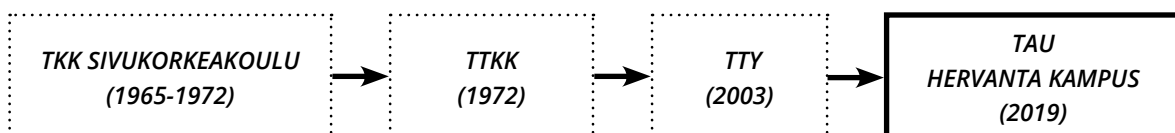
lainaus yliopiston sivuilta:

”Uusi Tampereen yliopisto syntyy vuoden 2019 alussa, kun Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto yhdistyvät uudeksi säätiöyliopistoksi.

Uudessa yliopistossa tekniikka ja yhteiskuntatieteet kohtaavat toisensa ainutlaatuisella tavalla. Tutkimusryhmissämme ja -hankkeissamme tehdään monitieteistä ja -alaista tutkimusta yli organisaatorajojen.

Huippuyksikköjemme tutkimus ulottuu pelikulttuurista kasvaingenetiikkaan.”

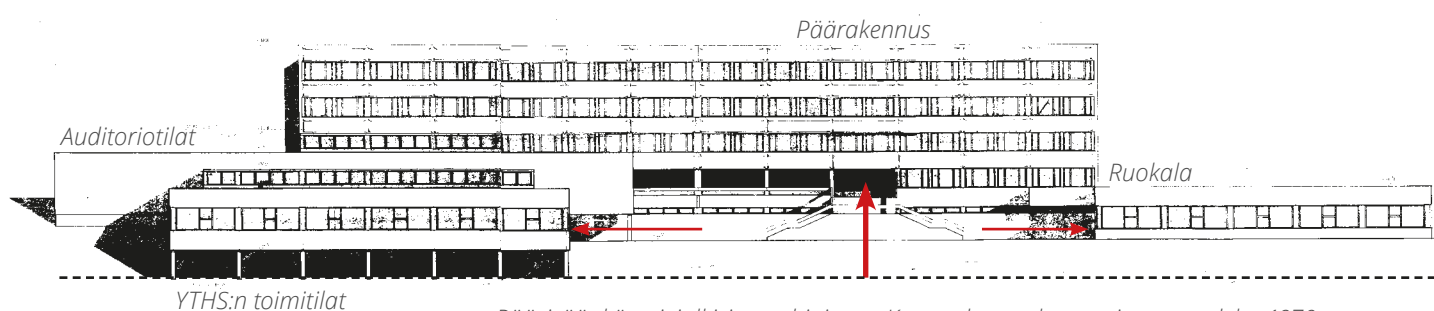
(<https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/yliopisto>)

3. Rakennuksen julkisivut ja pohjapiirustukset

Konetalon suunnitteli Arkkitehtitoimisto Harry W Shreck & kumppanit. Rakennuksen rakennuslupa haettiin 1970 ja rakennus valmistui 1973. Konetalo toimi kampusalueen päärakennuksena vuosina 1973 - 1983 nykyisen Päätalon valmistumiseen saakka, johon asti se oli kampuksen ainoa rakennus.

Nimensä mukaisesti Konetalo on toiminut Konetekniikan opetuksen- ja tukitoiminnan tiloina, mutta myös Yliopiston kielikeskuksena sekä osittain Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimitiloina. Rakennuksen ulkoinen ilme on pysynyt alkuperäisten suunnitelmien mukaisena, suurimmat muutokset ovat tapahtuneet sisätilojen toiminnoissa. Rakennus on massiivinen ja jyhkeä arkkitehtuuriltaan sekä edustaa puhdasta betonibrutalismia materiaalivalintojen kautta. Päärakennuksena toimineen Konetalon arvovaltaisuutta on pyritty korostamaan suurten sisääntuloporrassjärjestelyinen kautta ja sijoittamalla rakennus osittain rinteeseen. Pienemmät rakennusmassat päämassan reunoilla ankkuroivat rakennuksen tonttiin maastoa mukailleen. Käynti rakennukseen tapahtuu yli kahden kerroskorkeuden verran katutasosta. Välitasanteelta tapahtuu käynti rakennuksen pienempiin sivuosiin. Porrassaihe korostaa pääsisäänkäynnin paikkaa.

Pääsisäänkäynti, julkisivu pohjoiseen. Kuva rakennuslupasarjasta vuodelta 1970.

Valokuva pääsisäänkäynnistä Johanna E. Lehtonen

Ulkoapäin ei katsojalle välity heti Konetalon todellinen koko. Massojen jakaantuminen osittain rinteeseen piilottavat taakseen rakennuksen laajuuden syvyyssuunnassa. Sisäpiha-atrium ei näy ulkopuolisille katutilaan lainkaan. Hermiankadun puolelta ei helposti osaa tulkita kuuluvatko suuret laboratoriahallit fyysisesti Konetalon kokonaisuuteen. Rakennus näyttäytyy pienempänä ja vaatimattomampana kuin mitä se on. Todellisuudessa julkisivujen taakse on kätkeyty yhteensä melkein 28 000 k-m² kerrosalaa.

Pääsisäänkäynnistä ja julkisivujen ilmeestä:

Sisäänkäynnin yhteyteen on luotu sisäänvedetty arkadi, joka muodostaa katetun kulkuyhteyden ulkotilassa auditoriotilojen aulaan. Arkadin pilarit jatkavat julkisivun pystysaumojen luomaa rytmitystä asettumalla näiden kanssa linjaan. Yleisilme on harkittu ja tarkka rytmien sommitelma, jossa elementtirakenne korostaa strukturalistista arkkitehtuuria. Betonisten julkisivuelementtien syvennysprofiloinnit vahvistavat Julkisivujen tektonisuutta ja nauhaikkunoiden horisontaaliarkkitehtuuria. Tarkka symmetrinen julkisivurytmitys tekee rakennuksen yleisilmeestä hallitun ja tasapainoisen. Julkisivuista voidaan nähdä pilari ja moduulilinjojen sijoittuminen.

Värimaailmaa hallitsee betonin määrittämä harmaus. Julkisivuelementtien ikkunoiden välisosat ovat vaalean harmaaksi maalattua aaltopeltiä. Aiemmista kuvista nähdään kuitenkin, ettei nykyinen sävy ole alkuperäinen. Rakennus ilmentää 1950-1970 -luvuilla esillä ollutta betonibrutalismen arkkitehtuurityylisuuntausta, jossa betonin pinta jätettiin käsittelemättömän näköiseksi ja rakennuksen mittasuhteiden sommittelu sekä mittakaava olivat militaristisia ja jyhkeitä. Konetalon Julkisivutyylin ja rakentamistapa etäisesti viittaavat myös klassismin peruspiirteisiin. Pilarirakenne on korostetusti näkyvä, julkisivuaukutus pelkistetyin symmetrinen ja sisäpiha on suljettu atrium, jonka ympärille rakennus kiertyy.

Näkymä pääsisäänkäynnin edustan välitasanteelta, vasemmalla YTHS:n toimitilat, keskellä pääsisäänkäynti ja 5 kerroksinen keskusmassa Konetalon rakennuksesta sekä oikealla ruokala.

Valokuva konehallien eteläpäädyistä Hermiankadulta.

Valokuva julkisivusta länteen.

Valokuva julkisivusta itään.

Julkisivukuvat Johanna E. Lehtonen

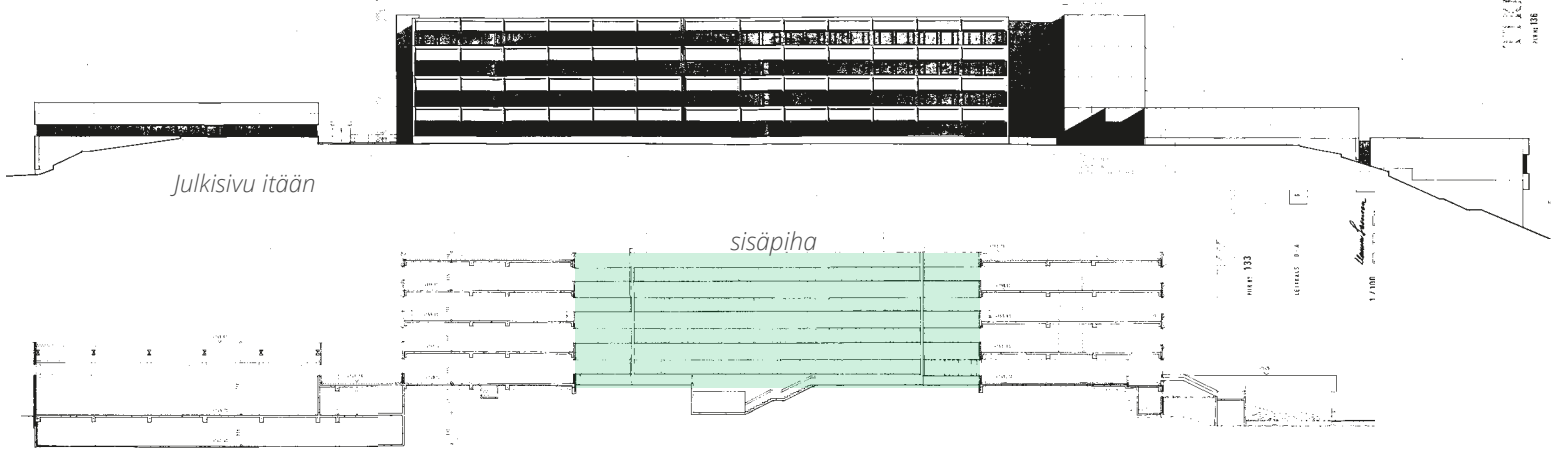
Arkkitehti Harry W. Schreck

Konetalon arkkitehtoninen ilme on hyvin teknillisyyttä korostava. Schreckin muutkin suunnittelukohteet ovat noudattaneet strukturalistista tasarytmitystä aukotusten sommitteluissa. Arkkitehtitoimisto Harry W. Schreck on vuonna 1936 perustettu toimisto, jonka johtajana toiminnan alusta aina vuoteen 1990 toimi arkkitehti Harry W. Schreck. Schreck oli paikallisesti tunnettu arkkitehti, jolla on useita merkittäviä kohteita Tampereella. Tyyllillisesti lähimpänä Konetalon arkkitehtuuria toimiston muutamasta kohteesta ovat Pyynikin uimahalli, Pirkankatu 10–12, Tampere 1954–1957 (1), Kalevan tornit, Teiskontie 1–9, Tampere 1952–1956 (2), Tampereen Säästöpankin talo, Hämeenkatu 12, Tampere 1952 (3). Muita tunnettuja Schreckin kohteita ovat mm. Riistaveden kirkko, Kuopio 1934 (yhdessä Eino Pitkäsen kanssa), Suomen Pankin talo, Hämeenkatu 13, Tampere 1943, Suomen Pankin setelipaino, Rauhankatu 19, Helsinki 1955, Suomen Pankin päärakennuksen virastosiipi Helsinki 1957–1960, Rauman Merikoulu, Rauma 1970, Kaukajärven koulu ja vapaa-aikatalo, Tampere 1972, Tampereen teknillinen korkeakoulu, I-vaihe, Hervanta 1974, Ahvenisjärven peruskoulu, Hervanta 1974, Hervannan lukio 1978.

Julkisivut (kuvat vuoden 1970 pääpiirustus rakennuslupasarjasta)

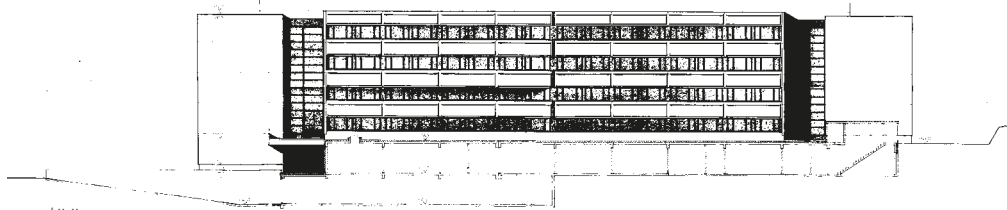
TKK
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus

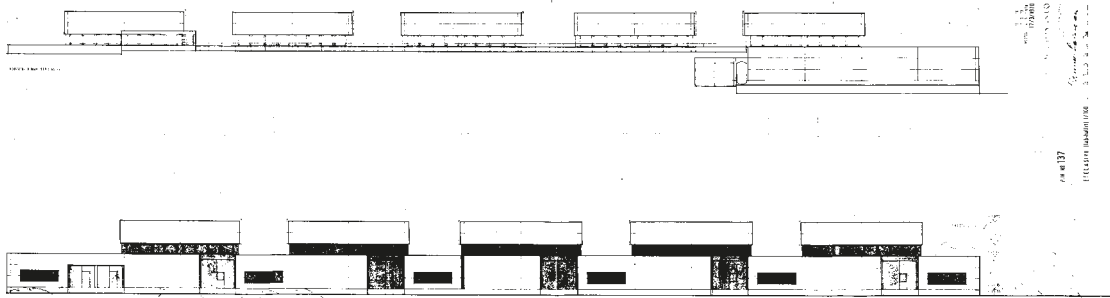
Julkisivu itään

sisäpiha

leikkaus

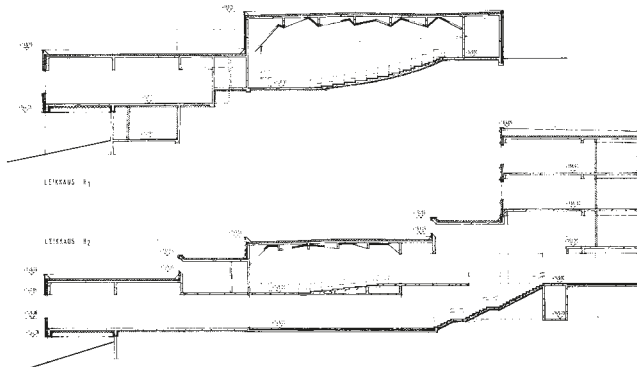
Julkisivut etelään

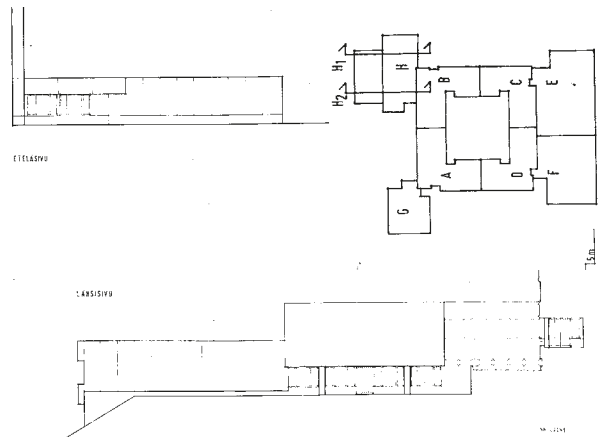
Konehallit, julkisivu etelaan

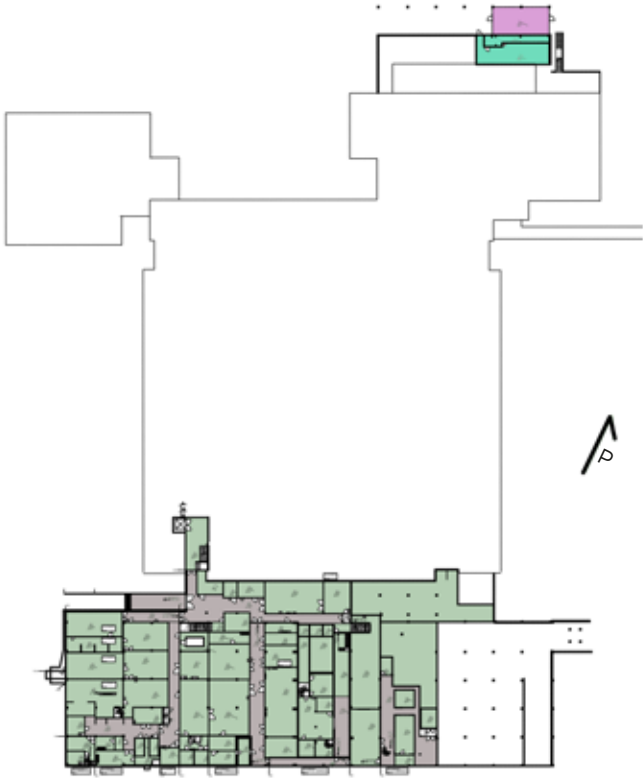
Julkisivu länteen

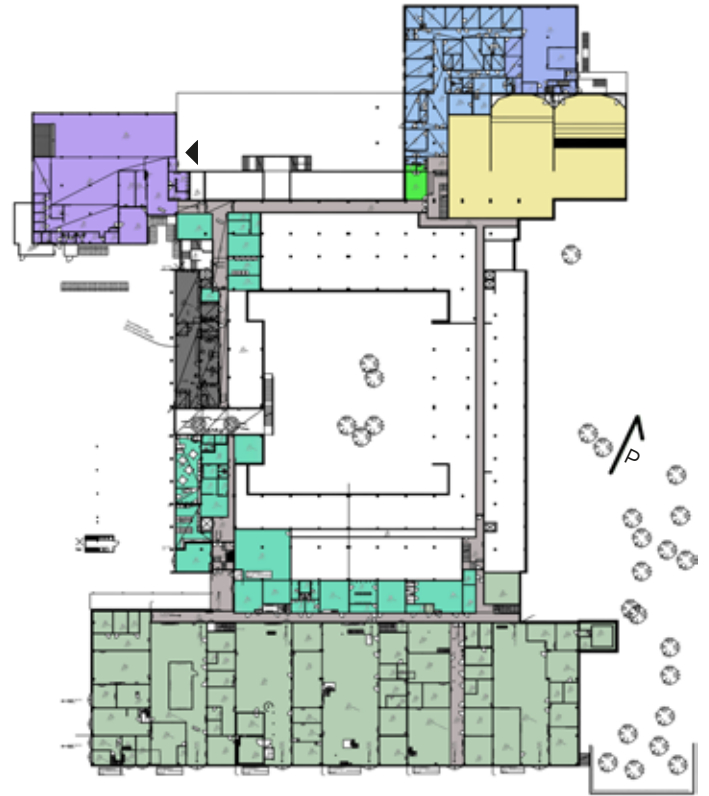
Leikkaukset auditoriosivestä (H), H1 ja H2

Nykytila - pohjapiirrokset toimintoiheen (2018)

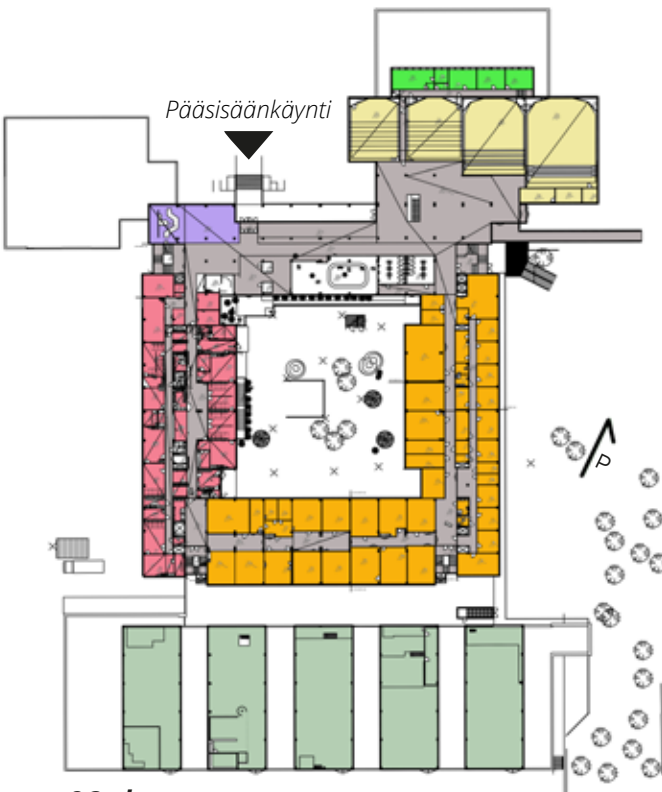

00. Kellarikerros

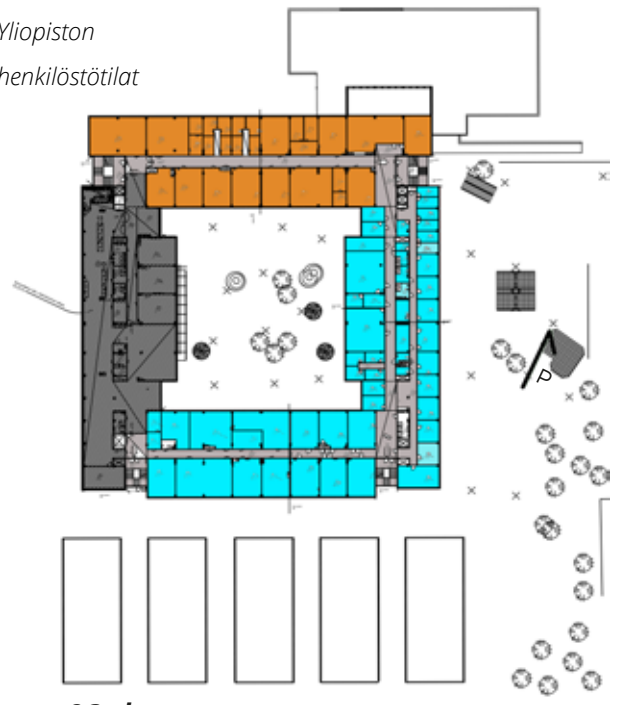

01. Pohjakerros

kiltahuone	tutkimustilat (hallit)	pyörävarasto	vuokrattua toimistotilaa	aula/käytävä/tk/poistumistie
apu/tukitilat	ruokala/kahvio	auditoriotilat	yths:n toimitiloja	päiväkotitoimitilat
			Etelä-Hervannan koulun opetus-, tuki-, ja henkilöstötilat	Etelä-Hervannan koulun hallinto- ja kouluterveys-toimitilat
			Yliopiston henkilöstötilat	

02. kerros

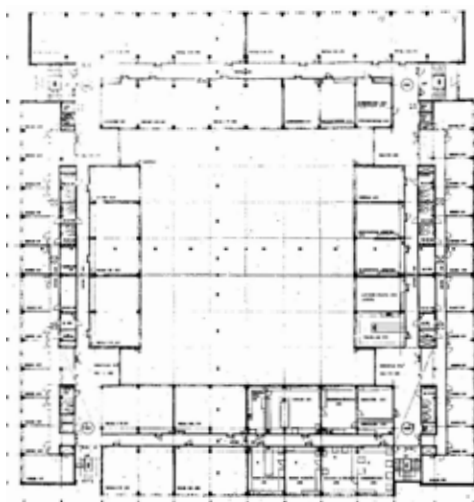

03. kerros

04. kerros

- Etelä-Hervannan koulun opetus-, tuki-, toimi- ja henkilöstötilat
- Yliopiston tutkija- ja henkilöstötilat

Pohjapiirros 4. krs vuoden 1970 rakennuslupakuvasarjasta

Pohjapiirroksista tilaratkaisuista:

Konetalon keskiosan suljetun sisäpihan muodostava rakennuskokonaisuus koostuu yhteensä viidestä kerroksesta. Tilat jakaantuvat keskikäytävän molemmiin puoliin ja itäpuolen syvemmän rakennusmassan kohdalla kahden keskikäytävän varrelle. Rakennuksen eteläosaan sijoittuvat laboratoriahallit, pohjoispäättyyn ruokala ja auditorio- sekä toimitilasiipi.

Vertaamalla alkuperäisiin pohjiin nähdään, ettei sisäinen rakennejako ole muuttunut kovin paljon, vaan tilamuutokset ovat tapahtuneet pilarijärjestelmän pohjalta.

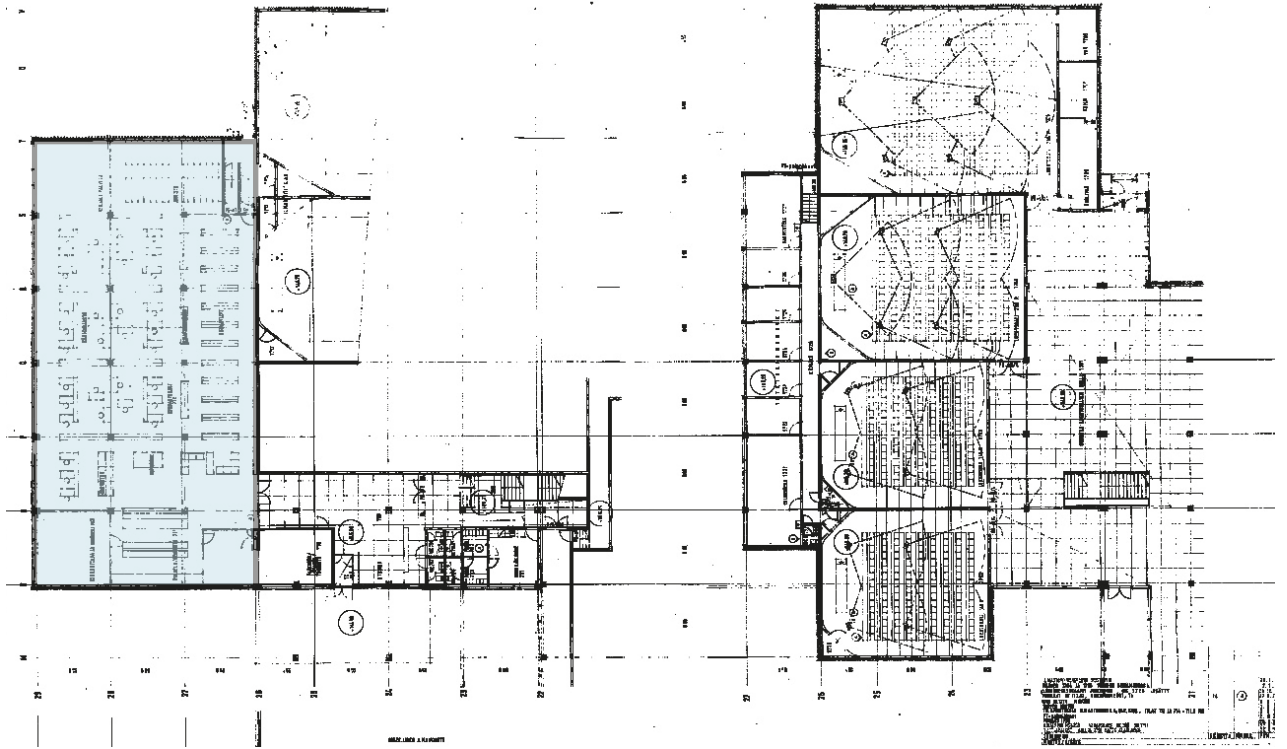
Konehallit: Yliopiston tutkimustilat (laboratoriohallit)

Konetalon eteläpäädyssä sijaitsevat laboratoriohallit sisältävät materiaalikarakterisointiin liittyviä laitteita ja vaarallisten aineiden käsittelyn vuoksi erityistä ilmanvaihtoa vaativia laitteita. Tilat ovat suunniteltu tarkasti käyttötarpeen mukaisesti vuoksi eikä laitteita helposti siirretä muualle. Tämä selittää hallien pääkäyttötarkoituksen muuttumattomuuden.

Vuoden 2000 ilmakuvastä nähdään, että betonielementtien väliset ja katolla sijaitsevien IV-konehuoneiden peltiosuuksien väriä on muutettu persikan oranssista (ympyröity punaisella) nykyiseen kylmän harmaaseen sävyyn (kuvat yläpuolella nykytilasta).

Vanha kirjasto ja auditoriotilat

Alunperin kirjastokäyttöön suunniteltu auditoriot sisältävä rakennusosa toimii nykyään mm. YTHS:n toimitaloina. Pohjapiirrosote alkuperäisistä vuoden 1970 rakennuslupakuvasarjasta. Auditoriot ovat säilyneet alkuperäisessä toimintatarkoituksessaan.

Ruokala:

Alapuolella pohjapiirrosote alkuperäisistä vuoden 1970 rakennuslupakuvasarjasta, jonka alapuolella väritetty pohjaote vuoden 2018 muutoslupasarjasta. Konetalon ruokala valmistui toiseksi viimeisenä ja rakennus kokonaisuudessaan valmistui kesällä 1974. Kaaviokuvan aakkosista oikealla nähdään osien rakennusjärjestys.

Käyttötarkoitus on pysynyt lähes alkuperäisenä. Tilamuutosten myötä Ruokalaa suunniteltiin myös iltakäyttöön soveltuvaksi sitseille ja seminaaritapahtumille.

TTKK

KONEINSINÖÖRIOSASTO

9 / 11 / 1970

PIIR. N° 131

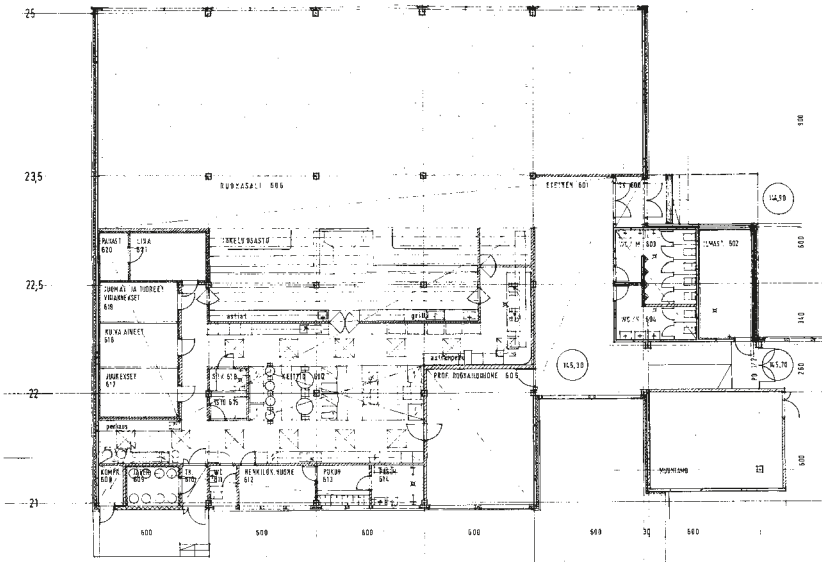
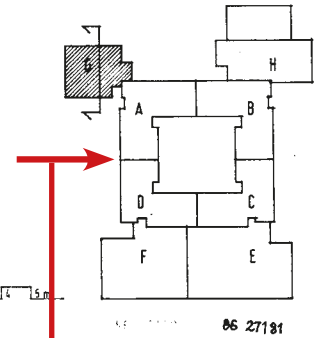
ARKKITEHTITOIMISTO HARRY W. SCHUECK JA KUMPP.
PUH. 091 53510 PELTSAMUNK. 14 TAMPERE

Hanna Louheva

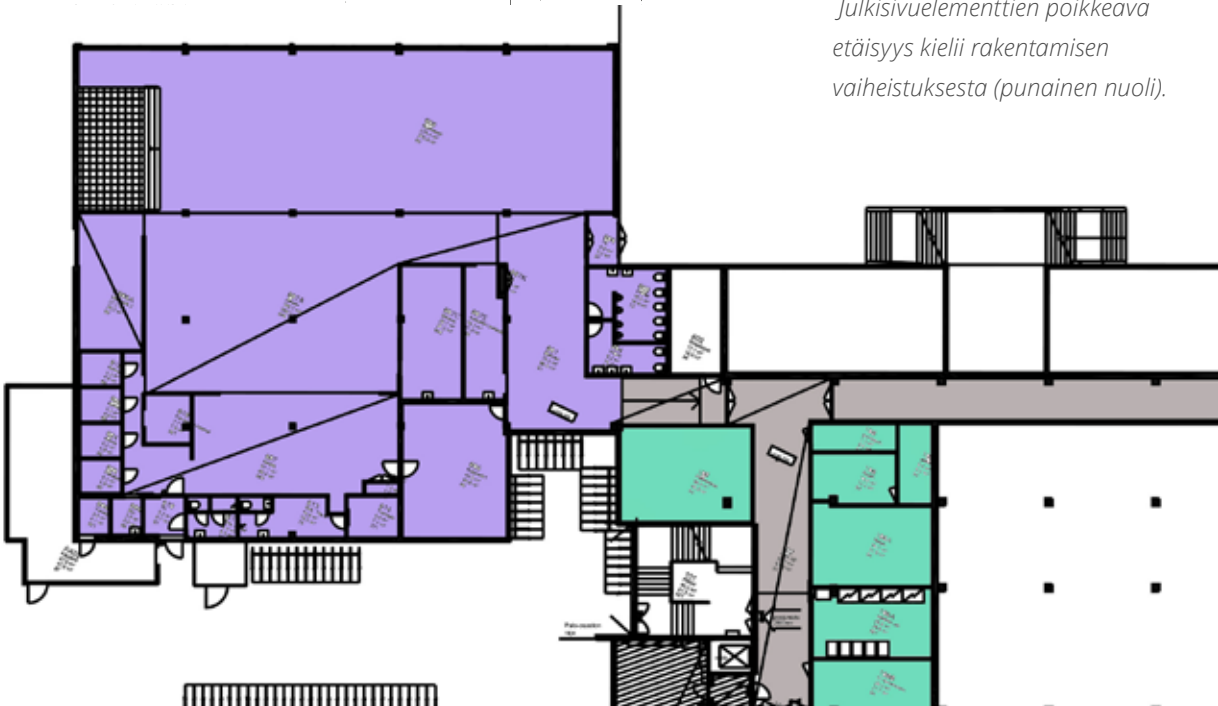
RUOKALA

TASO 145.30

1 / 100

Julkisivuelementtien poikkeava etäisyys kielii rakentamisen vaiheistuksesta (punainen nuoli).

Rakennuksen ominaispiirteitä ja yksityiskohteita:

Ikuisen teekkarin muistomerkki Konetalon edustalla, päivätty: 17.9.1965.

Näkymät kaakosta (ensimmäinen kuva) ja koillisesta.

Rakennus asettuu hyvin horisontaalisesti tontilleen. Visuaalinen painopiste asettuu matalalle ja betonin raskaus painaa ja sulauttaa taloa lähemmäs maantasa. Ajansaotossa kasvanut puusto ja pensaisto mukauttavat Konetalon betonisen rakenteen kuin osaksi kallioista maastoa.

4. Konetalon käyttöhistoria ja muutokset

*Konetalon sisäpiha talvella 2014.
Kuva Noora Pihlajarinne*

Touhulan päiväkodin sisäpiha 2019. Kuvakaappaus: <https://touhula.fi/toimipisteet/tampere-touhula-hervannan-kampus/>

Yliopiston käyttöön suunniteltu Konetalon tilat koostuivat alunperin pääosin henkilökunnan tutkimus- ja opetuskäyttöön kustomoiduista laboratorihalleista, seminaari- ja toimistohuoneista. Yleisinä koko yliopistoa palvelevina tiloina toimivat kielikeskus toisessa kerroksessa, ruokala kellarikerroksessa ja auditoritilojen yhteydessä ollut kirjasto, joka toimii nykyään YTHS:n toimitiloina. Konetaloa käyttivät yliopiston eri yksiköiden henkilökunta sekä materiaalitekniikan-, mekaniikan-, automaatiotekniikan-, tuotantotalouden diplomi-insinööriopiskelijat.

Nykyään Konetalon 70-luvun opetuskäyttöön suunnitellut luokkatilat eivät vastaa nykyajan yliopistokoulutuksen tilatarpeisiin. Opetusmenetelmät ovat osittain muuttuneet ja yliopiston yhdistymisen myötä vaaditaan suurempia opetustiloja, johon Konetalo on tässä tarpeeksi muuntojoustava. Betoni-pilari-laatta-rakennejärjestelmä mahdollistaa seinien paikkojen muuttamisen mutta kerroskorkeus rajoittaa suurempien tilamuutosten mukana tulevien LVI-tilatarpeiden toteutumisen.

Yliopiston säätiöitymisen ja samaan aikaan tapahtuneen Suomen yliopistokiinteistö osakeyhtiön perustamisen myötä vuokrat yliopistoilla kasvoivat. Tämä on johtanut tilojen käytön tehostamiseen ja tiivistämiseen. Viime vuosina Konetalo on käyttöväjään vuoksi uusiutunut toiminnallisesti lähes täysin. Kielikeskus on siirtynyt Päätaloon ja yliopisto-opiskelijoiden tilalle ovat saapuneet päiväkotilaiset ja peruskoululaiset yliopisto-opetustilojen keskittyessä muihin kampuksen rakennuksiin. Alkuperäisistä toiminnoista Konetalossa toimii yhä ikaikille kampuskansalaisille yhteinen ruokala. Vain henkilökunnalle on tutkimustiloja.

Konetalon käyttötarkoitus on monipuolistunut alkuperäisestä yliopistotoimintojen keskeisyydestä kouluasteen ulkopuolelle ja sisältää nykyään päiväkotitouhulan ja väistötiloina Etelä-Hervannan koulun toistaiseksi. Tiedepäiväkotitouhula Hervannan Kampus aloitti toimintansa Tampereen Teknillisen Yliopiston kampusalueella tammikuussa 2018. Päiväkodissa toimii viisi lapsiryhmää. Konetalossa opiskelevat Etelä-Hervannan koulun luokat 1 - 9, kolme perusopetuksen valmistavaa ryhmää ja kuusi erityisopetuksen luokkaa. Koulussa työskentelee noin 850 oppilasta ja yli 80 opettajaa. Konetalo on ensimmäinen Hervannan kampusalueella, joka on avannut tilojaan myös muille kouluasteille.

Kiinteistöomistajan näkökulmasta on nykyään edullisempaa myös, että toimintoja sekoitetaan. Näin saadaan tilojen käyttöasteita nostettua ja laajennettua käyttöä kellon ympärikin. Kampukset ovat muuttumassa yhä kaupunkimaisemmiksi kokonaisuuksiksi. Konetalo on käyttöasteensa vähäisyyden vuoksi joutunut kampusalueen

rakennuksista eniten muuntautumaan ja on samalla onnistunut monipuolistamaan kampusaluetta uudella tavalla. Aiemmin toiminnallisesti suljettu korkeakoulualue on muuntunut avoimemmaksi kun kampusalueen palvelut ja toimitilat ovat avautuneet muillekin kuin yliopistolaisille.

MUUTOKSET-KONETALON KÄYTÖSSÄ VUOSINA 1971-2019

Toimenpiteet ja suunnittelutoimistot Konetalon parissa sen valmistumisen jälkeen: Korjaussuunnitelmien tiedoista nähdään niin rakennuksen käyttömuutokset kuin konsernimuutokset yliopistotasolla. TTKK vaihtui TTY:ksi 2003 ja vuoden 2019 alusta Tampereen yliopistoksi korkeakoulujen yhdistymisen myötä.

- 1976 ARKKITEHTITOIMISTO TOIVO KORHONEN, TOIMENPIDE: MUUTOSTYÖ
- pieniä muutoksia, käyttötilojen muutokset, uusia väliseiniä
- 1984 ARKKITEHTITOIMISTO TOIVO KORHONEN, TOIMENPIDE: MUUTOSTYÖ
- purettuja väliseiniä, käyttötarkoitusten muutoksia
- 1989 RAKENNUSINSINÖÖRITOIMISTO KONTIO JA ANTTILA, TOIMENPIDE: MUUTOSTYÖ
- 1990 HÄMEEN PIIRIRAKENNUSTOIMISTO, TOIMENPIDE: AULAKAHVIO, (toimenpidemuutos?)
- 1996 ARKKITEHTITOIMISTO LASSE KOSUNEN, TOIMENPIDE: MUUTOSTYÖ
- 1999 ARKKITEHDIT LSV OY, TOIMENPIDE: PERUSKORJAUS,
- väliseinien purkua, uusia seiniä, tilamuutokset
- 2000 ARKKITEHDIT LSV OY, TOIMENPIDE: PERUSKORJAUS VAIHE3
- 2001 ARKKITEHDIT LSV OY, TOIMENPIDE: PERUSKORJAUS
- uusi sisäänkäyntikatos
- uusi ullakkokäynti
- 2002 ARKKITEHDIT LSV OY, TOIMENPIDE: PERUSKORJAUS
- 2003 ARKKITEHDIT LSV OY, TOIMENPIDE: MUUTOSTYÖ, EDUTECH ARKISTO
- 2013 ARKKITEHDIT LSV OY, RAKENNUSLUPA 1, TOIMENPIDE: KUNNOSTUS
- kunnostustöitä, ovimuutos/lisäys
ARKKITEHDIT LSV OY, RAKENNUSLUPA 2, TOIMENPIDE: SANEERAUS
- YTHS:n toimitilojen saneeraus
- 2018 BST-ARKKITEHDIT, TOIMENPIDE: MUUTOS- JA KORJAUSTYÖT
- Muutos ja korjaustyöt tilojen muuntamisesta Etelä-Hervannan ala-asteen käyttöön

B. ARVOANALYYSI

5. Konetalo

Rakennushistoriallisilta arvoilta Konetalo on aikansa tyyppituote rakennustavan ja arkkitehtuuryllisuuntauksen mukaisesti mutta rooliltaan uniikissa asemassa merkitsemässä kokonaan uuden korkeakoulualueen syntyä Suomessa. Rakennuksessa näkyy kustannushuokeus elementtirakentaminen ja huoltovapaan julkisivumateriaalivalintojen ansioista, mutta arkkitehtonisesti ilme on silti arvovaltainen. Viittauksia klassismiin on nähtävissä suljetun sisäpihan, julkisivun symmetrisen rytmityksen ja pilareiden koristeellisen asemoinnin kautta. Arkkitehtuuriltaan Konetalo on hyvin tunnistettava 70-lukulainen koulurakennus. Vastaavaa massoittelua ja sijoittelua ei kuitenkaan muissa ajan tyyppikoulurakennuksissa nähdä ja Konetalossa on tiettyjä elementtejä, jotka tekevät siitä omaperäisen tuotoksen. Rakennuksella on omintakeisia karakteristisia piirteitä eikä avaa ensikatsomalta itseään ulkopuoliselle. Maastoon mukautuva ja osittain piiloutuva rakennus sisältää neliömäärällisesti laajat ja monipuoliset toiminnot edustaen samalla tyylipuhdasta betonibrutalismia klassistisin suunnitteluviittauksin. Rakennus asettuu vaatimattomasti korkeussuunnassa maastoon mutta on silti laaja neliömääriltään. Ajausmaailma suljetusta sisäpihamaailman roolista on auki. Miksi on haluttu luoda ulkopuolisilta piilossa oleva ulkotila rakentumattomaan luonnontilaan, vai juurikin sen vuoksi? Otettiin haltuun oma tontti ja palsta, ja luotiin tarkoituksella yksityinen reviiirin yliopisto-opiskelijoille, jonne vain harvat ja valitut pääsivät näkemään Konetalon kätkeyn sisämaailman. Nykyään päiväkotilaisten leikkutilana toimiva sisäpiha on oiva turvallisuuden ja valvonnan kannalta. Kampusalueen kasvettua ja uusien ulko-oleskelutilojen myötä paitsioon jäänyt sisäpiha on saanut taas uuden elämän.

Toiminnallisesti muuntuneen Konetalon ulkoarkkitehtuuri on säilyttänyt alkuperäiset tyyllilliset piirteensä. Ulko- ja sisämaailmat elävät kuitenkin eri vuosikymmeniä, mikä synnyttää synergiaa Kampukselle ja identifioi Konetaloa täysin eri tavalla. Rakennuksen luonne on muuttunut, vaikkei ulkoinen olemus ole. Alkuperäisestä yliopiston opetus- ja tutkimuskäyttöön suunnatusta insinööritieteiden rakennuksesta on tullut peruskoulu- ja varhaiskasvatusasteen leposija. Ala- ja yläasteen väistötiloiksi muunnettu Konetalo on muuttanut kampusalueen luonnetta avaamalla sen tilukset muille käyttäjäryhmille. Jyhkeä talovanhus vakavamielisellä arkkitehtuurillaan onkin yllättäen lasten haltuun ottama paikka. Tämä kontrasti on ehkä mielenkiintoisin identiteetin osa Konetalossa tällä hetkellä. Muutos on kuitenkin uusi ja mahdollisesti väliaikainen.

Konetalon rooli päärakennuksena siihen aikaan uudella kampusalueella näkyy edelleen sen juhlallisessa arkkitehtuurissa. Tyyliuunnallisesti rakennus on myös kiehtova. Betonibrutalmi materiaalivalinnoissa, yhdistettynä klassismin suunnitteluperiaatteisiin sekä 60-luvun funkkishengen välittyminen julkisivun nauhaikkunoissa keskenään luovat hyvin hienovaraisen ja tasapainoisen kokonaisuuden. Konetalo vaikuttaa alkuun arkkitehtonisesti helpolta rakennukselta mutta on yksinkertaisesta tilasuunnittelustaan huolimatta melko kompleksinen kokonaisuus kaikkine tyyliviittauksineen. Suljettu sisäpiha, kätkeyt toiminnot ja tasoerot luovat mielenkiintoisen käyttäjäkokemuksen. Myöhemmin lisätty yhdysputki Festiaan on fyysisesti linkittänyt rakennuksen osaksi laajentunutta Kampusta.

Konetalo on arkkitehtonisesti aikansa tyyppituote, betonibrutalismien edustaja sekä symbolisesti merkittävä rakennus kampusalueella. Konetalon ajalleen tyyppillinen rakennustapa oli yksinkertainen ja helposti teollisesti toteutettavissa, jossa toisto vietiin äärimilleen. 70-luvun rakentamisessa arkkitehtuuria saneli vahvasti

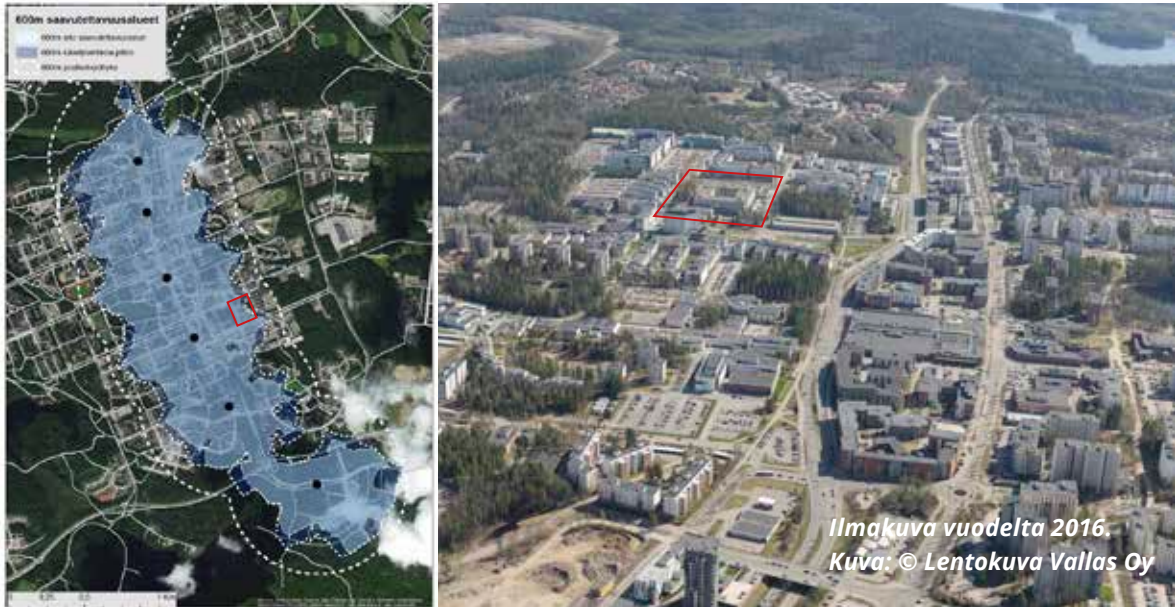

Konetalon edustalla on paljon vehreää ulkotilaa ja istutuksia, jotka rytmittävät pääsisäänkäynnin nousua.

elementtirakentaminen ja kustannustehokkuus. Kadun- ja pihan puolia ei erotettu toisistaan arkkitehtonisesti, eikä julkisivuille annettu erilaista luonnetta ilmansuuntien tai huonetilojen järjestelyn vuoksi, mikä nähdään Konetalon sisäpihan julkisivujen identtisyysinä ulkojulkisivun kanssa.

Suositus?

6. Konetalon ympäristö- ja rakennushistorialliset arvot ja tulevaisuus

Konetalo kuuluu tulevan raitiotien vaikutusalueiden piiriin. Konetalolta on tulevaisuudessa 400 metrin kävelymatka lähimmälle raitiotiepysäkille, mutta kuuluu aidosti saavutettavan alueen mittarilla 600m säteeseen. Kuva vasemmalla, Lähdeaineisto © Tampereen kaupunki 2019

Konetaloa arvotettaessa on tärkeää huomioida sen historiallinen asema alueellisesti. Konetalo oli Hervannan ensimmäisen kaavan ensimmäinen rakennettu kampusosa täysin uudessa kaupungin osassa merkitsemässä teknillisen korkeakoulun kampusalueen syntypaikkaa. Rakennus on myös konkreettinen symboli Tampereen teknillisen korkeakoulun itsenäistymisen virstapylvästä.

Konetalon arvo syntyy sen roolista historiallisessa kontekstissa, kampuskontekstissa sekä rakenneteknisestä ja arkkitehtonisesta roolista. On tärkeää, että ensimmäinen rakennettu kampuksen osa on yhä vahvasti sidottu kampuskokonaisuuteen, vaikka Konetalo on toiminnallisesti etäännytynyt yliopistotoiminnoista. Kampusalueen suljettu yhdyskuntarakenne nivoo alueen rakennukset selkeäksi ryhmittymäksi. Siinä missä Konetalon rakentamisen ajan ympärillä strukturalismi ja ruutukaava jyräsi maastonmuodot, pyrkii Konetalo osittain mukautumaan maastoonsa. Tämä nähdään sisäänkäynnin nousuna ja rakennusmassan polveilevuutena maastossa. Ilmakuvasta nähdään ympärille rakentunut yhdyskuntarakenne, joka on ympäröinyt Konetalon lähes täysin. Konetalo on jäänyt ajansaotossa hieman piiloon ja puustoa on karsittu ympäriltä naapurirakennusten tieltä. Konetalo kuuluu tulevan raitiotien vaikutusalueiden piiriin. Hermiankatua pitkin tulee kulkemaan varikkokiskot.

Eteläpuolella sijaitseva Hermian teollisuusalueen kasvu on tukenut myös kampusalueen voimistumista. Käyttäjryhmien monipuolistuminen alueella ovat vahvistaneet Hervannan valtavyölyän itäpuolen kasvua. Asuminen, työnteko ja kouluttuminen limittyvät lähes saumattomasti alueella toisiinsa. Toiminnot ovat kivenheiton päässä toisistaan.

Suositus?

Lähteet

Tampereen Hervannan valtion alueiden maankäyttösuunnitelma 1997, Valtion kiinteistölaitos.

Hervanta, vuorenpaikkojen maa. (1993) Mikko Närhi. ISBN: 951-9430-77-6.

Hervanta – Arkkitehtuuriopas (2002) Jouko Seppänen. ISBN: 951-609-175-X.

Hervanta, kasvun vaihtoehdot (2003) Tampereen kaupunginosan, Hervannan 30-vuotisjulkaisu. toim. Olli Kultalahti. Kehitysyhtiö Elävä Hervanta Oy Tampere. ISBN: 952-91-6271.

Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, Hervannan keskeisten asuinalueiden kaupunkirakenne ja pysäköintialueet, Tampereen kaupunki (2017) ID-nro: 1872631, Anna Hakula ja Tiia Kuisma, Kimmo Ylä-Anttila, Arkkitehdit MY Oy.

HERVANNAN KESKEISTEN ASUINALUEIDEN KAUPUNKIRAKENNE JA PYSÄKÖINTIALUEET 22.11.2017, Anna Hakula ja Tiia Kuisma, Kimmo Ylä-Anttila, Arkkitehdit MY Oy.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Tampereen_teknillinen_yliopisto

https://fi.wikipedia.org/wiki/Teknillinen_korkeakoulu

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Hervanta>

TIETEESSÄ TAPAHTUU 8/2007, TKK 100 – Sata vuotta tekniikan yliopisto-opetusta, Matti Pursula

<https://helka.net/rakennukset-kertovat-nettiversio/2288-8-elementtirakentaminen-ja-strukturalismi>

Alkuperäiset rakennuslupakuvat, Tampereen kaupunki, rakennusvalvonnan arkisto (Facta).